

ХІІІ читання пам'яті професора П.І.Каришковського

Присвячений 100-річчю від дня народження знаного науковця й освітянина захід відбувся 12–13 березня 2021 р. на факультеті історії та філософії Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова.

Петро Йосипович Каришковський народився в Одесі 12 березня 1921 р. У 1945 р. закінчив університет і відтоді вся його подальша наукова та педагогічна діяльність була пов'язана з alma mater, де він сформувався як учений-енциклопедист, неперевершений фахівець у царині античної історії, нумізматики, грецької й латинської епіграфіки Північного Причорномор'я, візантиніст. У 1963 р. став завідувачем новоствореної кафедри історії стародавнього світу та середніх віків і перебував на цій посаді майже чверть століття до кінця своїх днів (пішов із життя в березні 1988 р.).

П.І.Каришковський зробив значний внесок у різні галузі історичної науки. Його кандидатська дисертація, захищена 1951 р., висвітлювала джерелознавчі аспекти політичних взаємин Візантії, Болгарії та Русі в 967–971 рр. Пізніше візантинознавство і славістика поступилися античній нумізматиці й епіграфіці. Докторську дисертацію «Монетна справа та грошовий обіг Ольвії у VI ст. до н. е. – IV ст. н. е.» було захищено 1969 р. Численні дослідження з цієї проблематики здобули П.І.Каришковському заслужене світове визнання. Навіть в умовах ідеологічних і політичних обмежень радянського часу вченого (заочно) обрали членом-кореспондентом Німецького археологічного інституту, членом Нью-Йоркського нумізматичного товариства. Він стояв біля витоків Одеського археологічного товариства, брав активну участь у роботі з охорони пам'яток історії й культури.

Різномісність інтересів і здібностей, глибина знань П.І.Каришковського особливо яскраво проявилися в його педагогічній діяльності. Блискучий лектор, він читав на найвищому фаховому рівні курси античної й середньовічної історії, історії Стародавнього Сходу та первісної історії, нумізматики, історичної хронології, наукового атеїзму (фактично це була історія релігії) тощо. У 2013 р. видано збірку його поезій.

Читання пам'яті П.І.Каришковського започаткували його учні та друзі в 1989 р., у першу річницю смерті вченого. Тоді ж почалося й видання збірки матеріалів конференції «Древнее Причерноморье» (з 2016 р. – «Стародавнє Причорномор'я»). Відтак наукові заходи відбуваються регулярно, з інтервалом 2–3 роки, і завжди припадають на день його народження – 12 березня.

Читання стали однією з традицій історичного факультету (нині факультет історії та філософії) Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, авторитетним науковим форумом, в якому беруть участь представники багатьох академічних установ України та Європи. Основним організатором конференції донедавна була кафедра історії стародавнього світу й середніх віків, а з 2021 р. – її спадкоємець центр антикознавства та медієвістики ОНУ. У підготовці чергових читань узяли участь також Одеський археологічний музей НАНУ, університетська наукова бібліотека та Грецький фонд культури (Одеса).

Головну концепцію читань визначено різномісними напрямками наукових інтересів і викладацької діяльності П.І.Каришковського, у конференції беруть участь представники різних галузей історичного знання, фахівці у сфері античної історії, середньовіччя, візантиністики, раннього модерного часу, археології, нумізматики тощо. На пленарному засіданні пролунали привітання від керівництва університету, факультету, наукової бібліотеки ОНУ, а також виступи, присвячені віхам життя й діяльності вченого. Подальші засідання проходили у форматі восьми секцій: «Археологія первісного часу», «Ольвія: нумізматики, історія, археологія», «Центральна та Східна Європа доби середньовіччя», «Історія античного часу», «Середньовічне Північне Причорномор'я», «Нумізматики та мистецтво стародавнього Причорномор'я», «Історія та культура середньовічної й ранньомодерної Європи», «Археологія античного Причорномор'я».

З огляду на карантинні обставини конференція відбувалася в онлайн-режимі. Варто відзначити, що подібна форма проведення наукових заходів, на думку багатьох учасників, може в

перспективі використовуватися й за нормальних епідеміологічних умов, даючи можливість виступити тим, хто не у змозі через різноманітні причини приїхати, відкриваючи додаткові можливості для взаємодії між дослідниками.

У нинішніх читаннях узяли участь більше 50 доповідачів, заздалегідь надали тексти для публікації 75 авторів, представників України, Великобританії, Грузії, Молдови, Польщі, Румунії. Усього ж до заходів пам'яті професора П.Й.Каришковського впродовж їх існування долучалися спеціалісти з Білорусі, Болгарії, Великобританії, Грузії, Ізраїлю, Італії, Молдови, Польщі, Росії, Румунії, Словаччини, Франції.

За матеріалами конференції 2021 р. напередодні її проведення вийшов друком черговий, тринадцятий, випуск збірки «Стародавнє Причорномор'я» (гол. ред. І.Немченко, 442 с.).

Синхронно із проведенням читань на факультеті історії й філософії ОНУ ім. І.І.Мечникова центр антикознавства та медієвістики відкрив музей «Нумізматична колекція П.Й.Каришковського», де експонуються численні гіпсові відбитки античних монет, виготовлені вчепним власноруч під час його нумізматичних студій. Відбитки нещодавно передала центру родина Петра Йосиповича, а його книжкове зібрання та архів потрапили до наукової бібліотеки університету, де зберігаються у вигляді окремих фондів, що також презентувалися на конференції.